

УДК 347.4

Гуйван Петро Дмитрович,
кандидат юридичних наук, заслужений юрист України,
професор Полтавського інституту бізнесу

ЧАСОВА ВИЗНАЧЕНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

В роботі пропонується наукова оцінка об'єктивних та суб'єктивних факторів, які впливають на своєчасність судочинства. Проаналізовано елементи, що забезпечують темпоральну стабільність права особи на судовий захист. Досліджено окремі складові поняття «розумний строк» процесу, у тому числі його тлумачення Європейським судом з прав людини. Наведені приклади неоднозначності та суперечливості чинного процесуального законодавства, що сприяє невиправданому затягуванню розгляду справ та навіть неправомірній відмові у доступі до суду. Надані відповідні пропозиції щодо коригування законодавства у цій сфері.

Ключові слова: розумний строк, визначеність права, право на суд.

Постановка проблеми. Юридична визначеність як невід'ємний елемент верховенства права, передбачений Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, притаманна правовій системі у сфері як правотворчості, так і правозастосування, у тому числі на етапі здійснення судочинства. При цьому неабияке значення приділяється певності часових характеристик при створенні актів права і їхньому використанні для регулювання суспільних відносин та захисту суб'єктивних прав особи. Важливу роль відіграють показники якості правової норми у темпоральному вимірі, що гарантує забезпечення принципу законного очікування особи, впевненості її у стабільності правових актів та вчинків, їх незворотність та послідовність, доведеність норм до осіб, яких вони стосуються, а відтак, – зрозумілість і доступність права тощо.

Окрім гарантування темпоральної стабільності та справедливості правової норми (у цьому проявляється значення принципу юридичної визначеності у правотворчій царині), юридична певність має досягатися і в сфері правозастосування. У даному контексті досліджуваний принцип має широке використання у рішеннях Європейського суду з прав людини. При цьому він охоплює декілька окремих проявів, які мають різне спрямування, але, тим не менше, всі вони направлені на досягнення спільного результату – забезпечення визначеності правозастосування і у такий спосіб – ефективного захисту прав особи. Відтак, при вирішенні конкретної справи Європейським судом досягається реалізація теоретичної вимоги щодо коригування певної норми, усунення її неоднозначності, надання чіткості та зрозумілості її змісту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій публіцистиці питанням часової певності юридичних актів присвячено праці таких вчених, як М. Буроменський, Д.Гомьєн, О.Гончаренко, В.Городовенко, В. Мармазов, О.Прокопенко, П. Рабінович, Д. Супрун, С.Шевчук та інші. Однак, вказані дослідження були спрямовані на надання загальної характеристики поняття справедливого судочинства, в тому числі і в часовому його вимірі. В той же час, доктринальних напрацювань концепцій щодо ефективності своєчасності правозастосування європейськими інституціями та адаптації його до українського правового механізму поки що вкрай недостатньо. Залишається практично не вивченою проблематика юридичних наслідків для країни у разі визнання її такою, що припустилася порушень Конвенції, що підтверджується практикою повторних звернень до ЄСПЛ з приводу порушень, за якими даний орган уже визначався.

Постановка завдання. Метою даної статті є аналіз правових результатів судових рішень ЄСПЛ проти України в контексті здійснення конкретних організаційних заходів держави щодо приведення свого законодавства та правозастосовної практики до європейських стандартів стосовно забезпечення своєчасного та справедливого розгляду справ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення належної тривалості розгляду і вирішення судових спорів Європейський суд використовує поняття «розумний строк» (частина 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод). При цьому як розумний

тлумачиться найкоротший строк розгляду і вирішення судової справи, достатній для надання своєчасного (без невинуватих зволікань) судового захисту порушених прав, свобод та інтересів особи. У національному українському процесуальному законодавстві також можна помітити намагання нормативного вирішення цього питання. Так, у ч. 2 ст. 210 ЦПКУ вказується, що суд розглядає справу по суті протягом тридцяти днів з дня початку розгляду справи по суті. Спеціальні строки розгляду встановлені для деяких справ окремого провадження, таких як заява про надання психіатричної допомоги у примусовому порядку (розглядається судом у такі строки з дня її надходження до суду: про госпіталізацію особи до психіатричного закладу – протягом 24 годин; про психіатричний огляд – протягом трьох днів; про надання амбулаторної психіатричної допомоги, її продовження та продовження госпіталізації – протягом десяти днів (ст. 349 ЦПК), про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю (п'ятиденний строк з дня надходження заяви (ст. 289 ЦПК), про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу або про продовження лікування (не пізніше 24 годин після відкриття провадження у справі (ст. 345 ЦПК).

Втім, дане визначення не повністю співпадає з європейським тлумаченням сутності та змісту «розумного строку». Адже, за принципами, яких дотримується ЄСПЛ, поняття розгляду справи протягом розумного строку є оціночним. Під ним розуміється час, необхідний для правильного та справедливого вирішення кожної конкретної справи у передбаченій законом процесуальній формі. Відтак, «розумний строк» не може бути чітко встановлений для усіх видів спорів, але для оцінки того, чи відповідав строк в даних обставинах параметрам розумності, слід опиратися на встановлені у прецедентній практиці чинники як базові критерії даного явища. Для цивільно-правових спорів до подібних критеріїв необхідно віднести складність справи як з фактичної, так і правової сторони, поведінка позивача, судової установи, органів державної влади, важливість справи для зацікавленої особи [1, с. 15-17]. Немалозначною обставиною є і суб'єктивний чинник, такий як законність рішення. Адже постановлення необґрунтованого та немотивованого вердикту приводить до винесення неправомірних, з точки зору норм матеріального права, судових рішень.

В темпоральному сенсі таке порушення закону призводить до затягування розгляду справи, недотримання розумного строку процесу внаслідок необхідності перегляду та відміни несправедливого рішення в апеляційному чи касаційному порядку. Нарешті, неправильне обґрунтування внаслідок підміни понять, спотворення та ігнорування національними судами позиції позивача і оскарження таких дій до Європейського суду істотно віддаляє в часі момент досягнення істини від фактичного часу правопорушення. Наприклад, у справі «Шаповалов проти України» ЄСПЛ встановив, що заявник у 2004 році намагався отримати інформацію про хід та результати виборів Президента України, але територіальна виборча комісія йому у цьому відмовила. Усі судові інстанції національного судочинства також відмовили заявнику у захисті його права на інформацію, констатувавши, що він оскаржує процедуру проведення виборів. Не погодившись з такою позицією, ЄСПЛ відмітив, що у даному випадку заявник є журналістом і запитував інформацію для своєї професійної діяльності, тобто для публікації у зв'язку з виборами. Невдале виконання цього завдання могло зашкодити його діловій репутації та кар'єрі. Тож, Європейський суд, визнаючи факт порушення п. 1 ст. 6 Конвенції, дійшов висновку, що національні суди невірно зрозуміли суть скарги заявника, а саме те, що ним порушувалось не питання процедури виборів Президента України у 2004 р., а питання доступу до інформації [2, п. 49, 55, 57].

Подібні приклади умисного чи неумисного перекручування позиції особи, яка звертається до адміністративних чи судових органів з метою отримати належне та справедливе застосування правових норм, є досить показовими для вітчизняної правової системи. Скажімо, популярним порушенням права особи на інформацію є визнання її інформаційного запиту не відповідною дією, спрямованою на її отримання, а зверненням громадянина. Свобода шукати, одержувати та поширювати інформацію є одним з найважливіших політичних та особистих прав людини та включена в Загальну декларацію прав людини (стаття 19). У статті 34 Основного Закону України сказано, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. У статті 32 Конституції також

зазначено, що кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Спеціальними законами в Україні регулюється порядок доступу до інформації, у тому числі шляхом подання інформаційного запиту. Закон України «Про доступ до публічної інформації» визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом, та інформації, що становить суспільний інтерес. Під публічною інформацією мається на увазі відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Кваліфікуючи надісланий до розпорядника інформації інформаційний запит як звернення громадянина, останній у такий спосіб робить підміну понять з метою застосування неналежних засобів реагування. Відмінності у даних способах спілкування громадянина з владою наведені у роз'ясненні Міністерства юстиції України від 03 травня 2012 року. В ньому, зокрема, вказується, що право на звернення та право на доступ до публічної інформації тісно пов'язані між собою. Проте необхідно проводити розмежування звернення громадянина та запиту на інформацію. Право на звернення – це викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заява (клопотання) і скарги (ст. 3 Закону України «Про звернення громадян»), до суб'єктів владних повноважень, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації. Натомість, під запитом на інформацію розуміється прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні (ст. 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації»). Звернення стосується відстоювання прав і законних інтересів громадянина та пропозицій до діяльності суб'єктів владних повноважень, викриття їх недоліків (зауваження) в роботі. А в запитах на інформацію мова йде про надання публічної інформації, якою володіє або повинен володіти її розпорядник. Тож, строки і порядок реагування (а відтак, способи порушення прав особи, яка звернулася до суб'єкта владних повноважень) істотно відрізняються. Скажімо, відповідь на запит на інформацію має бути надіслана упродовж 5 днів, а на звернення – 30 днів від часу їх отримання відповідним органом. Встановлення реальної суті відносин має визначальне значення для судового захисту конкретних прав особи. В іншому разі рішення правозастосовного органу неодмінно набуде ознак неналежної обґрунтованості та немотивованості, отже – не може претендувати на законність.

Маємо також зазначити, що на тривалість процесу неодмінно впливає визначеність чинного законодавства. Його суперечливість, неоднозначність, що викликає різне тлумачення та застосування, може серйозно та невинновато затягнути процес. Часто це проявляється у різнобаченнях процесуальних законів щодо підсудності тих чи інших спорів. Скажімо, повторюваними є ситуації, коли, наприклад, суб'єкт пред'являє позов до господарського суду, а справа підлягає розгляду у судах загальної юрисдикції. У такому разі суддя відмовляє у прийнятті позовної заяви, тому що заява не підлягає розгляду в господарських судах України (ч. 1 ст. 175 ГПК). Підставою для повернення позовної заяви, апеляційної чи касаційної скарги, що впливає на тривалість процесу, у такому разі є необхідність дотримання заявником певних процесуальних вимог, встановлених законом: направити заяву до конкретного суду, сплатити судовий збір, надати копії документів у певній кількості. Якщо ці обов'язки заявника встановлені нормативно, то, зазвичай, їхнє недотримання тягне унеможливлення розгляду спору. Разом, з тим, таке правило застосовується ЄСПЛ не завжди. Розглядаючи справу «Креуз проти Польщі» [3, п. 53], Суд зазначив, що право на суд не є абсолютним. Воно може бути піддане обмеженням, дозволеним за змістом, тому що право на доступ до суду за самою своєю природою потребує регулювання з боку держави. Разом з тим, обмеження не буде сумісним з пунктом 1 статті 6 Конвенції, якщо воно не має правомірної мети і якщо відсутнє пропорційне співвідношення між вжитими засобами та поставленою метою. Те саме відноситься і до випадків неправомірного

застосування правила правової визначеності щодо встановлення юрисдикції тих чи інших судів, що призводить до порушення права людини на своєчасний розгляд її справи, а то і взагалі – на доступ до суду.

Скажімо, при розгляді справи за позовом особи про визнання незаконним рішення Київської районної ради про надання дозволу на виготовлення проекту землеустрою на ділянку, що належить позивачці на праві власності, має кадастровий номер, але не відображена на генеральному плані міста, і адміністративний суд, і суд загальної юрисдикції по чергово відмовляли у розгляді справи з огляду на непідсудність її цим судам. Цьому значною мірою сприяла суперечливість постанов пленумів відповідних судів, які по-різному визначали предметну підсудність справ, а в результаті страждали від цього конкретні суб'єкти, що потребують захисту. Як наслідок такого пінг-понгу закінчився встановлений піврічний строк звернення до адміністративних судів, і якби не втручання апеляційних інстанцій, позивачка взагалі була б позбавлена права на доступ до суду [4].

Для вирішення вказаної проблематики був напрацьований прецедентний правозастосовний підхід, який ілюструє тлумачення, використовуване Європейським судом у декількох справах. До прикладу, при розгляді справи «Перетяка та Шереметьєв проти України» було встановлено, що спір про виплату пенсій колишнім пенсіонерам, який національними судами першої та апеляційної інстанцій був розглянутий в порядку цивільного судочинства, у зв'язку із змінами в процесуальному законодавстві – набранням чинності Кодексом адміністративного судочинства з 1 вересня 2005 року – став підпадати під юрисдикцію адміністративного судівництва. Відтак, касаційні скарги, подані відповідно до вказівок законодавства, що було чинним на час перегляду рішень в апеляційному порядку до Верховного Суду України у двомісячний строк, були переправлені останнім на розгляд Вищого адміністративного суду України, який відмовив у розгляді, оскільки одномісячний строк, передбачений КАСУ для касаційного оскарження, був пропущений. Європейський суд вирішив, що за таких умов, обмеження права на доступ було застосовано непропорційно [5, п. 36, 40].

В інших випадках, внаслідок конкуренції відповідних кодексів касаційні скарги на рішення судів по пенсійним спорам, подані до ВСУ і пізніше передані ним на розгляд ВАСУ, відхилені останнім як такі, що мали бути розглянуті в порядку цивільного судочинства. Констатуючи порушення ст. 6 Конвенції, Європейський суд мотивував це тим, що ВАСУ не діяв у відповідності з інструкціями ВСУ, який за Конституцією є найвищою інстанцією в системі судів загальної юрисдикції. Компетенція Верховного Суду має поширюватись на вирішення спорів між вищими спеціалізованими судами, зокрема, і у питаннях процесуального закону. Верховний Суд повинен вирішувати питання щодо прийнятності справ, в яких надається суперечливе застосування закону. Також він має вирішувати спори з підсудності між трьома юрисдикціями (цивільною та кримінальною, господарською, адміністративною) [6, п. 25]. Відмова ВАСУ розглянути касаційні скарги заявників всупереч рішенням ВСУ не тільки позбавила заявників доступу до суду, але й знівельовала авторитет судової влади.

Отже, як бачимо, згадана ситуація була пов'язана не лише з деякою ускладненістю встановлення підсудності по певним категоріям справ, а і з недостатньою визначеністю самого акту, який був прийнятим парламентом (КАСУ), в частині незабезпечення в результаті такого прийняття принципу гарантування законних очікувань особи та пропорційності при застосуванні нового акту шляхом запровадження перехідного періоду. Це призвело, зокрема, до того, що окремі касаційні скарги залишалися просто нерозглянутими. Проблема, пов'язана з неузгодженістю позицій судів стосовно підсудності, що зрештою призвело до порушення права особи на справедливий розгляд справи, була підставою для висновку про недотримання статті 6 Конвенції у справі «Церква села Сосулівка проти України». Зокрема, у ній позов організації-заявника про передачу церковного приміщення у виключне користування не було розглянуто ні в порядку цивільного, ні в порядку господарського судочинства, оскільки суди кожної з юрисдикцій послалися на підсудність справи суду іншої юрисдикції. При розгляді цієї справи Суд знову повторив, що його завданням не є досліджувати питання, чи мають, зокрема у світлі статті 17 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», суди загальної юрисдикції чи

господарські суди компетенцію розглядати справу по суті, або встановлювати, якому з цих судів підсудний розгляд скарг заявника по суті. Суд зазначив, що заявник мав доступ до цих судів, проте жодний з них не розглянув по суті скарги його на неможливість користуватись церковною будівлею, оскільки вони вважали, що не мають юрисдикції розглядати такі питання, не дивлячись на те, що процедурні вимоги прийнятності було дотримано. Тож, Суд зробив висновок, що така ситуація прирівнюється до відмови у здійсненні правосуддя, що порушує саму суть права заявника на доступ до суду, яке гарантується пунктом 1 статті 6 Конвенції. Відповідно мало місце порушення цього положення [7, п. 51, 53]

Подібна ситуація також розглядалася ЄСПЛ У справі «Сутяжник проти Росії». Заявник скаржився на незаконність правил Арбітражного процесуального кодексу, які припускають двозначність тлумачення стосовно юрисдикції арбітражного законодавства щодо некомерційних організацій. Власне, підставою для скасування рішень нижчих судів в порядку нагляду стало те, що спір між заявником та його опонентом перебував поза межами компетенції арбітражних судів. Питання щодо помилок у підсудності, в принципі, можна вважати «істотним недоліком», який може бути виправленим в порядку нагляду. Але виникає питання, чи може за певних обставин справи порушення правил підсудності вважатися підставою для перегляду рішення, яке заявник вважає *res judicata*. З'ясувавши конкретні обставини даної справи, Європейський суд прийшов до висновку, що він не вбачає якої-небудь нагальної суспільної потреби, яка б виправдала відступ від принципу правової певності. Рішення арбітражного суду було скасоване, передовсім, в інтересах правового пуризму, а не з метою виправлення помилки, яка має істотне значення для судової системи [8, п. 37-38].

В українській правозастосовній практиці також показовими є випадки неузгодженості інтерпретацій окремих положень одного й того ж закону різними національними судами. Приміром, у справі «Мацюк проти України» [9] Європейський суд встановив порушення п. 1 статті 6 Конвенції з урахуванням того, що заявника було позбавлено практичної можливості оскаржити відмову в компенсації за статтею 12 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду» внаслідок неналежного оформлення правоохоронними органами відповідного документу. Річ у тім, що відділом податкової міліції було порушено, а потім закрито кілька кримінальних справ щодо заявника у зв'язку із привласненням майна та ухиленням від сплати податків. В подальшому заявник двічі надсилав до податкової міліції вимоги щодо відшкодування моральної та матеріальної шкоди, завданої йому внаслідок кримінального провадження, але податкова міліція відмовила у задоволенні цих вимог, про що повідомила листом. Отримавши оформлену у такий спосіб відмову, заявник звернувся з відповідною вимогою про відшкодування до суду, який, у свою чергу, відмовив у розгляді його скарги, оскільки відмова податкової міліції була викладена у формі листа, а не постанови. Заявник повторно звертався до податкової міліції, але результат був той же: останні систематично відмовляли у задоволенні позасудових вимог листом, тоді як органи судочинства не визнавали даний документ об'єктом оскарження. Відтак суди трьох інстанцій відмовили заявнику у задоволенні позовних вимог щодо відшкодування моральної шкоди, що було визнано Європейським судом порушення його права на доступ до суду.

Висновки. Як бачимо, не абсолютність права на доступ до суду, за обставин, коли держава сама не в змозі належним чином усунути колізії та різнобачення щодо процесуальних питань, пов'язаних з підсудністю окремих справ, призводить до невиправданої відмови в доступі до суду, неправомірного затягування розгляду справи, а відтак до свавільлля та порушення права на справедливий розгляд справи. Вирішити проблему суперечностей між національними судами різної юрисдикції намагалася Венеційська комісія. Так, у своєму висновку на 84-ому пленарному засіданні цей орган вказував, що створення в Україні трьох різних юрисдикцій, очолюваних трьома касаційними судами, незалежними один від одного, може призвести до численних та часто складних колізій юрисдикції. Як мінімум, чого можна очікувати у такій ситуації: створення ефективної системи, наприклад, спеціального суду «колізій» для вирішення таких колізій. Для цієї мети міг би підійти Верховний Суд, але його юрисдикція, як касаційного суду, обмежується питаннями застосування норм матеріального права. Не зрозуміло, навіщо відмовляти Верховному

Суду у повноваженнях стосовно процесуального права, особливо, якщо найбільше питань щодо справедливого судочинства (стаття 6 Європейської конвенції з прав людини) стосуються саме процесуальних моментів. Розбіжності в судовій практиці вищих спеціалізованих судів можуть виникати і в зв'язку з нормами процесуального права, і тому було б корисно, якби існувала інстанція, здатна забезпечити однакове застосування і в цих питаннях. Верховний Суд повинен надавати загальне тлумачення законодавства найвищого судового органу і, таким чином, забезпечувати однакове тлумачення закону всіма судами навіть до виникнення суперечностей [10, п. 28-29, 31].

Наразі, вирішити підняті у даній праці питання можна було б за рахунок нормативного забезпечення їхнього регулювання у нових редакціях законодавства про судоустрій та процесуальних кодексів. На жаль, мусимо констатувати розмитість формулювань у цих законах (приміром є п. 6) ч. 2 ст. 36 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів»). Тож залишається сподіватися, що українське судівництво ширше застосовуватиме практику європейського правозастосування, і таким чином забезпечить дотримання прав людини на справедливий суд.

Список використаних джерел

1. Гуйван П.Д. Значення темпоральних чинників у практиці Європейського суду з прав людини. Ч. 2. Критерії розумності строку процесу за Європейською конвенцією та українські правозастосовні реалії [Текст] / П.Д.Гуйван // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 7. – С. 14-19.
2. Рішення ЄСПЛ від 31 липня 2012 року у справі «Шаровалов проти України» (Sharovalov v. Ukraine), заява № 45835/05 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://precedent.in.ua/2016/05/15/sharovalov-protyv-ukrainy-2/>.
3. Рішення ЄСПЛ від 19 червня 2001 року у справі «Креуз проти Польщі» (KREUZ v. POLAND), заява N 28249/95 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_030.
4. Рішення у справі № 552/7393/17. Архів Київського районного суду м. Полтави за 2017 рік.
5. Рішення ЄСПЛ від 21 грудня 2010 р., остаточне від 20 червня 2011 р. у справі «Перетяка та Шереметьєв проти України» (Peretyaka and Sheremetyev v. Ukraine), заяви № 17160/06 та 35548/06, [Електронний ресурс], Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_657.
6. Рішення ЄСПЛ від 9 грудня 2010 року, остаточне від 9 березня 2011 року у справі «Буланов та Купчик проти України» (Bulanov and Kupchik v. Ukraine), заяви № 7714/06 та 23654/08 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_664.
7. Рішення ЄСПЛ від 28 лютого 2008 року у справі «Церква села Сосулівка проти України», заява N 37878/02 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_350.
8. Рішення ЄСПЛ від 23 липня 2009 року у справі «Сутяжник против Российской Федерации», заява № 8269/02 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://european-court.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/sutyazhnik-protiv-rossii-postanovlenie-evropejskogo-suda/>.
9. Рішення ЄСПЛ від 10 грудня 2009 року, остаточне від 10 березня 2010 р. у справі «Мацюк проти України» (Matsyuk v. Ukraine), заява №. 1751/03 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://taxlink.ua/ua/court/sprava-macyuk-proti-ukraini/>.
10. Спільний висновок № 588 / 2010 Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційської комісії) щодо Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Ухвалений Венеціанською Комісією на 84-ому пленарному засіданні (Венеція, 15-16 жовтня 2010 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU10109.html.

Гуйван П. Д. Временная определенность национальной правовой системы

В работе предлагается научная оценка объективных и субъективных факторов, влияющих на своевременность судопроизводства. Проанализированы элементы, обеспечивающие темпоральную стабильность права человека на судебную защиту. Исследованы отдельные

составляющие понятия «разумный срок» процесса, в том числе его толкование Европейским судом по правам человека. Приведены примеры неоднозначности и противоречивости действующего процессуального законодательства, что способствует неоправданному затягиванию рассмотрения дел и даже неправомерному отказу в доступе к суду. Предоставлены соответствующие предложения по корректировке законодательства в этой сфере.

Ключевые слова: разумный срок, определенность права, право на суд.

Guyvan P. D. Temporary determination of the national legal system

The paper offers a scientific assessment of objective and subjective factors affecting the timeliness of legal proceedings. The elements ensuring the temporal stability of the human right to judicial protection are analyzed. The individual components of the concept of «reasonable time» of the process, including its interpretation by the European Court of Human Rights, were examined. Examples are given of the ambiguity and inconsistency of the current procedural legislation, which contributes to an unjustified delay in the consideration of cases and even to the illegal denial of access to court. Appropriate proposals have been made to amend the legislation in this area.

Key words: reasonable term, certainty of law, right to court.

Надійшла до редакції 29 травня 2018 р.

